

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De locis ac mirabilibus mundi, mit Register

[Nürnberg], 1486

Ca LII

[urn:nbn:de:bsz:31-129620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-129620)

bem nomine antique patrie salaminam condidisse: inde ad galliciã pfectus expositis sedibus ex loco nomen genti dedisse. Astures gēs hispanie vocati: eo q̄ circa ysturam flumen septē montibus siluisq̄ crebris inhabitent. Cantabri gens hispanie avocabulo vrbis & hiberi amnis cui insidunt appellati. Hos animus pertinax & magis ad latrocinandū & ad bellandū & ad ppetiendū verberasp̄ parati. Celtiberi ex gallis celticis fuerūt quorū ex noīe appellata est regio celtiberia. Nam ex flumine hispanie hiberio vbi confederant: & ex gallis qui celtici dicebant̄: mixto vtroq̄ vocabulo celtiberi nuncupati sunt. Afri appellati ex vno ex posteris abrahe: qui vocabat̄ afer: q̄ dicit̄ duxisse aduersus libiam exercitū & ibi victis hostibus cōsederunt: eiusq̄ posteros ex noīe attauī & afros & affricā nuncupasse. Peni aut̄ cartaginenses sunt a fenicibus nūcupati: q̄ cū didone pfecti sunt. Tirii vero a tiria vrbe feniciū nuncupati de qua pfecti sunt: & in affricā littus venerūt. Getuli gethe dicunt̄ fuisse q̄ ingenti agmine a locis suis nauibus cōscēdētes loca sircium in libia occupauerūt: & quia ex gethis venerant: deīuato nomine gethuli cognōiati sūt. vñ & opinio est ap̄d gothos ab antiq̄ cognatiōe mauros consanguinitate sibi p̄p̄inos vocare. Affricā aut̄ initio habuerit libiēs. deinde afri: post hec getuli: postremū mauri & numides. Mauri & numide vt afri putāt sic sū p̄ferat̄ exordium & vocabulum: Nam postquam in hispania hercules interiit & exercitus eius cōpositus ex variis gentibus amisso duce passim sibi sedes querebat̄: & ex eo numero medi & p̄se & armeni nauibus in affricā trāssecti: p̄xima maris loca occupauerūt. sed p̄se dū materiā in agris p̄cōstruēdis domiciliis nō inuenirēt & ignara lingua cōmerciū p̄hiberet. p̄ patentes agros & diuersas solitudines vagabant̄ & a pabulationibus vagabūdis semetip̄os p̄pria lingua numides appellauerūt. i. sine oppido vagos & errantes. Medi aut̄ cū libiis se miscuerūt: qui p̄xima hispania inhabitabāt: quorū nomē paulatim libiēs corrupe barbara lingua mauros p̄pter medos appellātes: licet mauri ob colorē a grecis nominent̄: Greci em̄ nigrū mauron vocāt. Eltiferi quippe calore afflati acri coloris speciē ducūt. Massilia ciuitas affricē est nō longe ab atblāte & ortis hesperidū a qua ciuitate massiliū exorti sūt: quos nos corrupte massulos vocamus. De quibus Virgilius. Hic inde massilie gentis monstrata sacerdos. Gaulali gentes sunt a meridie vsq̄ oceanū hesperium puagantes: His nomē gauloen insula dedit: q̄ est iuxta etbiopiā: vbi neoclerpens nascit̄ nec viuūt Garamātes ppli affricē p̄pe eyrenas inhabitantes: a garamante rege. Appollinis filio noiati: q̄ ibi ex suo noīe garama oppidū cōdidit. Sune aut̄ p̄ximi gentes etbyopū: De quibus Virgili⁹: Extremi garamantes. Extremi aut̄: quia seui & a cōsortio būanitatis remoti. Hesperii vero sunt qui circa hispaniam cōmorāt̄: nā hispania hesperia dicit̄. Etbiopes

dicti a filio cham qui vocatus est chus a quo originē trahunt. Chus em̄ bebraice etbiops interpretat̄. Hi quondā a nilo flumine cōsurgētes. iuxta egyptum inter nilum & oceanū in meridie sub ipsa solis vicinitate insederunt: quorū tres sunt populi hesperii garamantes & indi. Hesperii sunt occidentis: garamantes tripolis: indi oriētis. Trogodite gēs etbyopum ideo nuncupati quod tanta celeritate pollēt vt feras cursu pedū assequant̄. Pamphili & in etbyopia sunt q̄bus esca ē q̄quid mandi pōt & oīa fortuitu gignētia: vñ & appellati. Ichthiophagi quod venādo in marivaleāt & piscibus tm̄ alant̄. Hi post indos montanas regiones tenēt quos subactas alexāder magnus vesci pisces p̄hibuit. Antropophagi gens asperrima sub regione syricū sita: q̄ quia humanis carnibus vescunt̄: ideo antropophagi nominant̄. Itaq̄ sicut his ita et ceteris gētib⁹ p̄ secula. aut a regibus: aut a locis aut a moribus: vt ex quibuslibet aliis causis immutata vocabula sunt: ita vt prima origo nomis eorū: temporū: vetustate nō pateat. Iam vero hi qui antipode dicunt̄: eo q̄ contrarii esse vestigiis nostris putant̄: vt quasi sub terris positi aduersa pedibus nostris calcant vestigia nulla ratione credendū est: quia nec soliditas patit̄: nec centrū terre: sed neq̄ hoc vlla hystorie cognitione firmat̄: S; hoc poete q̄si rōcinādo cōiectant. Titanas autē quosdam in grecia ferūt fuisse robustos & excellentes viribus populos quos ferunt fabule ab irata cōtra deos terra ad ei⁹ vltionē creatos: Vñ & titanes dicti sunt. id est: ab vltione: quod quasi vltiscende matris terre causa in deos armatos existerēt: quos fabule a ioue bello fuisse supatos atq̄ extinctos fingunt: p̄pter quod e celo iactis fulminib⁹ interierūt.

De mudo & eius nomine. CA. LII

Mundus est vniuersitas omnis: q̄ constat ex celo & terra et mari cūctisq̄ sideribus: qui idcirco mūdus est appellatus: quia semp̄ motu est: nulla em̄ requies eius elemētis cōcessa est. De quo paulus ap̄ls ait: Preterit em̄ figura hui⁹ mūdi. Scdm̄ aut̄ mysticū sensum mūdus copetenter hō figurat̄: q̄a sicut ille ex q̄ttuor cōcreatus elemētis: ita & iste ex q̄ttuor cōstat humoribus vno t̄pamēto cōmixto: vñ & veteres hoīes in cōmuniōe fabricē mūdi cōstituerūt: siquidē grece mūdus cosmos: hō aut̄ cosmos micrū. i. minor mūdus appellat̄. s. et p̄ mūdo nōnūq̄ scriptura p̄ctōres insinuat: de qb⁹ dictū est: & mūdus eū nō cognouit. Formatio mūdi ita demōstrat̄. Nā quēadmodū erigit̄ mūdus i septētrionalē plagē ita declinat̄ in australes. Caput aut̄ eius & facies orientalis regio. Vltima pars occidentalis est. Nam ptes eius quattuor sunt. Prima ps mūdi oriētalis. Scda meridiana. Tercia occidentalis. Vltima vero atq̄ extrema septētrionalis. Virgilius. Qua circūextrema dextra leuaq̄ trahunt̄. Cerule & glacie cōcrete atq̄ imbribus astris. Et Lucanus. Sic mūdi pars yma iacet quā zona niualis: per petueq̄ premunt byemis.

De quinque circulis mundi: CA. LII

In diffinitione aut mundi: circulos aut philosophi quinque: quos greci paralellos. id est zonas vocant: in quibus diuiditur orbis terre. Has Virgilius in geogicis dicere ostendit. Quinque zone tenent celum quas vna chorulco: sed fingamus eas. Alii pelleloix dicunt in modum dextere nre vt pollex. Primus circulus arcticus: est septentrionalis frigore inhabitabilis. Secundus circulus solstitialis terrenus habitabilis & temperatus. Tercius equinoctialis torridus & inhabitabilis. Quartus circulus hiemalis eximerinus tepatus habitabilis. Quintus australis est circulus antarcticus calidus inhabitabilis. De quibus Varro ita dicit. A quatuor etheris zonas accingit orbis. Ac vastant ymas gemis mediarum coloris. Sic terre inter extremas mediarum coloris. Quia solis valida nunc vt afferat ignem. Sed ideo equinoctialis circulus inhabitabilis est quia sol per medium celum currens: nimium his locis facit feruorem: ita vt ne fruges ibi nascantur propter exustam terram: nec homines propter ipsum ardorem habitare permittuntur. At contra septentrionales & australes circuli non habitantur: quia a cursu solis longe positi sunt: nimio celi frigore veterumque gelidissimis flatibus contabescunt. Solstitialis vero circulus qui in oriente inter septentrionalis & estiuum est collocatus: vel iste qui in occidentem inter estiuum & australis positus: et ideo temperati sunt eo quod ex vno circulo frigora ex altero calore habeant. De quibus Virgilius. Has inter mediarum due mortalibus egris concesserunt munere diuo. Sed qui proximi sunt estiuo circulo ipsi sunt ethyopes nimio calore pusti.

De partibus terre. CA. LIII

Erra vt testatur yginus mundi media regione collocata oibus partibus equali desidens interuallo centrum obtinet. Oceanus autem regione circuductionis speres psumus prope totius orbis abluit. Finis itaque & signa occidentia in eum cadere existimantur. Regio autem terre diuiditur trifarie. Ex quibus vna pars Europa: altera Asia: tertia Affricavocatur. Europa vero ab affrica diuiditur mare ab extremis oceani sinibus & herculis columnis. Asia & Libia cum egypto determinat ostium nili fluminis quod canopicum appellatur. Asia autem vt ait sctus Ambrosius a meridie per orientem vsque ad septentrionem puenit. Europa vero a septentrione vsque ad occidentem: atque inde affrica ab occidentem vsque ad meridiem. Vnde euidenter orbem dimidium due tenent europa & affrica alium vero dimidium sola Asia: sed ideo ille due partes facte sunt: quia inter vtriusque ab oceano mare magnam ingrediuntur. Totius autem terre mensuram geometrici. 180000. miliarum stadiorum existimauerunt. 300. autem in longitudine. 200. in hystoriis catholicis hoc dicit. Omnes nationes que vicine sunt soli. nimio calore pustas: amplius quod est saepe sed minus habere sanguinis dicunt. Propterea constantiam ac fiduciam cominus non habere pugnant: quia metuunt vulnera: quia exiguum sanguis se habere non vident. At contra septentrionalis populus a solis ardo

re remotus in quo insultores quidem: sed tamen largo sanguine redundantes sunt ad bella promptissimi.

De quattuor partibus celi. CA. LV

Climata celi. i. plage vel partes quattuor sunt. Ex quibus prima pars orientalis est: vnde aliquae stelle oriuntur. Secunda occidentalis vbi nobis aliquae stelle occidunt. Tercia septemtrionalis vbi puenit sol in diebus maioribus. Quarta australis vbi sol puenit noctibus maioribus. Oriens autem ab exortu solis est nuncupatus. Occidens autem quod diem facit occidere & interire. Abscondit enim lumen mundo & tenebras supinducit. Septemtrio autem a septem stellis axis vocatus que in ipso reuoluitur rotatur. Hic proprie & vertex dicitur: eo quod vertitur. Meridies autem vocatur vel quod ibi sol facit medium diem: quasi medidies: vel quia tunc purius micat ether: merum enim purum dicitur. Sunt & alia septem climata celi. quasi septem linee ab orientem vsque ad occidentem sub quibus & mores hominum dispares: atque animalia specialiter diuersa nascuntur: que vocata sunt a locis quibusdam famosissimis: quorum Primum est merois. Secundum syenes. Tercium alexandria. Quartum Rodus. Quintum ellefponthus. Sextum ponticus. Septimum borisbenes. Cardines extremas partes sunt axis & dicti cardines eo quod per eos vertitur celum. Poli sunt circuli qui currunt per axem. Horum alter est septemtrionalis: quia nunquam occidit: appellaturque boreus. Alter australis qui nunquam videtur: & austronotus dicitur. Et dicti poli quod sint axium circuli ex vso plastrorum: a poli edo scilicet nominati. Sed polus boreus semper videtur: austronotus nunquam: quia dextra celi altiora sunt pressa austris. Conuexa extrema celi sunt: a curuitate dicta: Nam conuexum curuum est & inclinatum & in modum circuli flexum. Latereus circulus via est que in spera videtur: a candore dicta: quia alba est: quam aliqui dicunt viam eam qua circuit sol & ex splendoris ipsius transitu ita luere.

De circulis celi. CA. LVI

Habitatio ista celi circulorum distincta zonis: quasdam partes temperie sua in colore permittit. quasdam negavit enormitate frigoris aut caloris. Zone autem ipsorum quatuor sunt que ideo zoni vel circuli appellantur: eo quod in circuductione speres existunt. Quorum primus circulus ideo arcticus appellatur: eo quod inter eum arcturi signa inclusa perspiciuntur: que axes in vrsarum speciem ficta septemtriones appellantur. Secundus circulus exuterinus tropicus dicitur: quia in eo circulo sol aquilonis sinibus estatem faciens: ultra eum circulum non transit: sed statim reuertitur: & inde tropicus appellatur. Tercius circulus bymerinus: qui a latinis ideo equinoctialis appellatur: eo quod sol cum ad eum orbem puenit equinoctium facit. Himerinus enim latine dicitur dies atque nox: quo circulo dimidia speres pars constituta perspicitur. Quartus circulus antarcticus vocatur: eo quod contrarius sit circu

Arcticus

Latereus circulus